

ТЕМА 2. ЗАХИСТ ПРАВ ВИКОРИСТАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Основні питання.

1. Отримання та використання прав власниками об'єктів промислової власності.
2. Договори у сфері інтелектуальної власності.
3. Комерційна таємниця та ноу-хау.
4. Авторське право.
5. Охорона та передача авторських прав на комерційній основі.
6. Санкції за несумлінне використання об'єктів інтелектуальної власності.

1. Отримання та використання прав власниками об'єктів промислової власності.

- ▶ *Власники об'єктів промислової власності отримують виключні права на їх використання за допомогою патентів на винахід, промисловий зразок, корисну модель, а також свідоцтва на товарний знак.*
- ▶ Під патентом розуміється документ, що засвідчує пріоритет, авторство і виняткове право патентовласника на володіння, користування і розпорядження об'єктом на території дії охорони з метою одержання комерційної вигоди.

1. Отримання та використання прав власниками об'єктів промислової власності.

- ▶ Згідно законодавства, *виняткове право володіння патентом надає його власнику наступні можливості: використання винаходу на свій розсуд; заборона використання винаходу третьою особою, крім випадків, коли таке використання не є порушенням прав патентовласника; продаж ліцензії; переуступка прав на об'єкт власності, що захищається патентом.*
- ▶ *Сутність виняткового права - забороняти іншим виробляти протягом певного часу і на певній території продукцію, що потрапляє під дію патенту.*

2. Договори у сфері інтелектуальної власності.

- ▶ Майнові права на об'єкти інтелектуальної власності можуть бути надбані підприємством на підставі укладання наступних *договорів*:
 - ▶ - договору передачі виняткових майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності (якщо об'єкт має патент);
 - ▶ - договору сумісного розпорядження виключеними правами інтелектуальної власності, якщо права на об'єкт належать декільком особам й використовуються ними паралельно;
 - ▶ - договору уступки автором винаходу (або іншого об'єкту промислової власності) права подачі заявки на патентування цього об'єкту;
 - ▶ - ліцензійного договору на використання об'єктів промислової власності.

2. Договори у сфері інтелектуальної власності

- ▶ Одним із об'єктів промислової власності, який широко використовується підприємствами є **раціоналізаторська пропозиція**.
- ▶ Згідно зі статтею 482 ЦКУ об'єм правової охорони раціоналізаторської пропозиції обмежується його описом та кресленнями.
- ▶ Згідно з наказом Державного патентного відомства України документом, який підтверджує право робітника на раціоналізаторську пропозицію є **свідоцтво установленого зразку, яке видає підприємство**.

3. Комерційна таємниця та ноу-хау.

- ▶ З січня 2004 р. об'єктом інтелектуальної власності була признана комерційна таємниця. Згідно статті 505 ЦКУ комерційною таємницею є інформація, яка:
 - ▶ - є невідомою широкому колу осіб і не є легкодоступною;
 - ▶ - має комерційну цінність для підприємства;
 - ▶ - власник цієї інформації ретельно охороняє конфіденційність цієї інформації.
- ▶ Комерційною таємницею є інформація технічного характеру (незапатентовані наукові технології, процеси та наукові розробки; способи виробництва продукції) та комерційного характеру (списки постачальників та споживачів продукції підприємства, маркетингова політика підприємства, найбільш ефективні методи управління, оптимізація підприємницьких ризиків, найбільш ефективні напрями інвестування).

3. Комерційна таємниця та ноу-хау.

- ▶ Інформація, яка містить в собі комерційну таємницю, повинна бути належним образом оформлена. Частіше за все на підприємстві складається Положення про комерційну таємницю. З робітниками підприємства, які за посадовими обов'язками мають доступ до інформації, яка складає комерційну таємницю, підписуються договори щодо її нерозголошення.
- ▶ Якщо комерційна таємниця передається комерційним шляхом, то вона набуває статусу «ноу-хау».
- ▶ «Ноу-хау» - це конфіденційна інформація технічного, економічного, адміністративного, фінансового характеру, яка є власністю продавця і не є легкодоступною будь-якій особі при використанні патенту або в разі надбання.

4. Авторське право.

- ▶ Авторське право виникає, коли який-небудь твір вже існує і не потребує ніякої реєстрації.
- ▶ **Суб'єктом авторського права є автор**, який має власні немайнові права на свій твір, вони належать йому постійно, незважаючи на те, хто буде використовувати об'єкт авторського права.
- ▶ **Майнові права автора** можуть бути передані іншій фізичній або юридичній особі у вигляді ліцензії на використання твору або договору купівлі-продажу (передачі виняткових майнових прав) на об'єкт авторського права. При передачі виняткових майнових прав на твір його власником може стати інша фізична або юридична особа.

4. Авторське право.

- ▶ Майнові права інтелектуальної власності пов'язані з використанням творів.
- ▶ Статтею 441 ЦКУ надано перелік дій, які вважаються **використанням творів**, а саме: публікація; відтворення любим засобом улюбій формі; переклад; переробка, адаптація, аранжування та інші подібні зміни; включення складової частини твору у збірки, бази даних, антології, енциклопедії тощо; публічне виконання; продаж, здача в оренду; імпорт екземплярів твору, його перекладів та переробок. На підставі наведених вище юридичних дій авторські права набувають статусу активів підприємства.
- ▶ Термін дії всіх майнових прав на твір продовжується на **протязі всього життя автора** та закінчується через **сімдесят років** з року, який наступає за роком смерті автора.

5. Охорона та передача авторських прав на комерційній основі.

- ▶ **За використання об'єкту ліцензійної угоди** ліцензіат сплачує ліцензіару певну винагороду. На практиці використовують кілька видів розрахунків за ліцензії. Найбільш поширені серед них: періодичні відрахування протягом дії ліцензійної угоди та одноразові виплати.
- ▶ **Періодичні відрахування (роялті)** встановлюються у вигляді ставок до обсягу чистих продаж, до собівартості виробництва або у розрахунку на одиницю ліцензійної продукції.
- ▶ **Одноразова виплата (паушальний платіж)** являє собою по суті фактичну ціну ліцензії. Він здійснюється одноразово і не залежить від майбутніх обсягів виробництва або збуту ліцензійної продукції.

5. Охорона та передача авторських прав на комерційній основі.

- ▶ Власник авторського права для сповіщення про свої права може використати знак охорони авторських прав, який зображається на кожному екземплярі твору і складається з латинської літери в колі - ©, імені власника авторського права і року першої публікації твору.
- ▶ Закон передбачає в певних випадках вільне використання творів без укладення авторського договору і згоди автора. Таке використання має супроводжуватись обов'язковим позначенням імені автора і джерела запозичення.

6. Санкції за несумлінне використання об'єктів інтелектуальної власності.

- ▶ За порушення прав інтелектуальної власності встановлюється адміністративна, цивільна та кримінальна відповідальність.
- ▶ Як до адміністративної, цивільної так і до кримінальної відповідальності можуть бути притягнуті лише фізичні особи.
- ▶ Порушник прав інтелектуальної власності може бути притягнутим до відповідальності за ініціативою наступних осіб:
 - ▶ - правовласника (якщо він подасть заяву до органів внутрішніх справ, прокуратуру або суд);
 - ▶ - суду, який розглядає цивільне діло за позовом правовласника;
 - ▶ - уповноважених робітників органів внутрішніх справ та прокуратури за результатами проведених перевірок.

6. Санкції за несумлінне використання об'єктів інтелектуальної власності.

- ▶ В статті 50 Закону України «Про авторське право та суміжні права» наведено перелік ситуацій, які можуть вважатися порушенням авторського права і суміжних прав, що дає підстави для судового захисту.
- ▶ Це піратство у сфері авторського права - опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України і розповсюдження примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм та баз даних).
- ▶ Плагіат - оприлюднення повністю або частково чужого твору та інші дії свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права.

6. Санкції за несумлінне використання об'єктів інтелектуальної власності.

- ▶ Адміністративна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності встановлена статтею 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
- ▶ Адміністративна відповідальність настає тільки у випадку, якщо величина матеріальних збитків, якого було завдано правовласнику, складає менш ніж 200 податкових соціальних пільг, встановлених для відповідного року.
- ▶ Адміністративні міри покарання передбачають накладення штрафу (розмір визначається) із конфіскацією незаконно виробленою продукцією та обладнання і матеріалів, які були застосовані для її виготовлення.

6. Санкції за несумлінне використання об'єктів інтелектуальної власності.

- ▶ Карним кодексом України передбачені більш суворі норми покарання за порушення прав інтелектуальної власності.
- ▶ Це - штрафні санкції, арешт на строк до 6 місяців або обмеження свободи до 2 років, з позбавленням права займати визначені посади; штраф та санкції виправних робіт до 2 років або позбавлення волі на строк до 2 років з конфіскацією продукції, обладнання та матеріалів, які використовувалися для виготовлення цієї продукції.

▶